

СЕКЦІЯ 2 СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 338.47

DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2021-4-2>**Лаврик І.Ф.***кандидат технічних наук,
доцент, професор кафедри менеджменту
Національного транспортного університету***Артемчук В.О.***старший викладач кафедри менеджменту
Національного транспортного університету***Разводовська В.О.***старший викладач кафедри менеджменту
Національного транспортного університету***Lavrik Ivan***Candidate of Technical Sciences,
Associate Professor, Professor at the Department of Management
National Transport University***Artemchuk Valentine***Senior Lecturer at the Department of Management
National Transport University***Razvodovska Victoria***Senior Lecturer at the Department of Management
National Transport University*

СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО РИНКУ ТРАНСПОРТНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

STRATEGIC DEVELOPMENT OF THE INTERNATIONAL TRANSPORT MARKET

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто сучасний стан міжнародного ринку транспортних перевезень. Встановлено, що транспортна галузь суттєво постраждала від карантинних обмежень через COVID-19. Нині ринок міжнародних транспортних перевезень перебуває в кризовому стані. Досліджено використання основних стратегій діяльності сучасних транспортних підприємств, що здійснюють свою діяльність на ринку міжнародних транспортних перевезень. Визначено основні проблеми сучасної транспортної галузі. Встановлено, що наявні стратегії не задовольняють повною мірою діяльність транспортних підприємств на ринку міжнародних транспортних перевезень. Проведене дослідження дало підстави визначити основний напрям подальшого розвитку транспортних підприємств. Запропоновано використання стратегії інноваційного розвитку транспортної галузі та глобального інвестиційного проектування в постковідних умовах, яка дасть змогу створити сприятливий інвестиційний клімат на міжнародному ринку транспортних перевезень.

Ключові слова: міжнародний ринок, транспортні перевезення, COVID-19, стратегічний розвиток, постковідна криза.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрено современное состояние международного рынка транспортных перевозок. Установлено, что транспортная отрасль существенно пострадала от карантинных ограничений из-за COVID-19. Сейчас рынок международ-

ных транспортных перевозок находится в кризисном состоянии. Исследовано использование основных стратегий деятельности современных транспортных компаний, осуществляющих свою деятельность на рынке международных транспортных перевозок. Определены основные проблемы современной транспортной отрасли. Установлено, что существующие стратегии не удовлетворяют в полной мере деятельность транспортных предприятий на рынке международных транспортных перевозок. Проведенное исследование дало основания определить основное направление дальнейшего развития транспортных предприятий. Предложено использование стратегии инновационного развития транспортной отрасли и глобального инвестиционного проектирования в постковидных условиях, которая позволит создать благоприятный инвестиционный климат на международном рынке транспортных перевозок.

Ключевые слова: международный рынок, транспортные перевозки, COVID-19, стратегическое развитие, постковидный кризис.

ANNOTATION

The current state of the international transport market is considered in the article. It has been established that the transport industry has been significantly affected by quarantine restrictions through COVID-19. At present, in a harsh crisis environment caused by quarantine restrictions through COVID-19, all sectors of the world economy have been affected. As expected, passenger turnover de-

creased in January and May to half of last year and will resume in direct dependence on quarantine measures. The most serious losses are in the railways and aviation, while road transport and public transport in the cities feel somewhat better. Significant reductions are expected in terms of traffic. Thus, international transportation will be reduced by 30–40% due to quarantine restrictions and falling industrial production. Currently, the international transportation market is in crisis. The use of the main strategies of modern transport enterprises operating in the market of international transport was studied. Such strategies are: offensive strategy; adaptation strategy; defense strategy; survival strategy. It is established that these strategies do not fully satisfy the activity of transport enterprises in modern conditions. Analysis of the economic aspect of the external environment allows us to understand how economic resources are formed and distributed at the state level. For most companies, this is the most important condition for their business activity. The main problems of the modern transport industry in the current crisis are identified. It was also determined that the strategies that are popular in the activities of international transport companies, after quarantine restrictions do not perform their function and require careful rethinking. This makes it necessary to use the strategy of "Innovative development of the transport industry and global investment design". It is proposed to use the strategy of innovative development of the transport industry and global investment design in post-flood conditions, which will create a favorable investment climate in the international transport market.

Key words: international market, transport transportation, COVID-19, strategic development, post-crisis.

Постановка проблеми. Основною метою транспортних підприємств є задоволення зростаючих потреб суспільства у різних видах пересування – основного сучасного засобу пересування населення. Ринок послуг транспортних підприємств являє собою систему економічних відносин, пов'язаних з виробництвом і наданням платних послуг, у результаті яких формуються попит, пропозиція, ціна і якісні характеристики транспортного підприємства [5, с. 181–192]. Нині в жорсткому середовищі кризи, що спричинено карантинними обмеженнями через COVID-19, постраждали всі сектори світової економіки. Пасажирообіг очікувано скоротився у січні, травні до половини минулорічного і відновлюватиметься у прямій залежності від карантинних заходів. Найбільш серйозні втрати спостерігаються у залізниці та авіації, натомість автомобільні перевезення та громадський транспорт у містах почуваються дещо краще. За обсягами транспортних перевезень очікуються значні зменшення. Так, міжнародні перевезення скоротяться на 30–40% через карантинні обмеження і падіння промислового виробництва. В таких умовах необхідно удосконалювати та моніторити ринок міжнародних транспортних послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми транспортних перевезень у період COVID-19 охопили науковий світ. Окремі аспекти цієї тематики висвітлені в роботах таких вітчизняних дослідників, як В.І. Бодак [2], Ю.В. Булік [2], М.Я. Городецькій [4], О.С. Дубицький [2], К.А. Компанець [4], Н.Г. Куць [2], Л.О. Литвишко [4]. Теоретико-методичні підходи до вибору стратегій розвитку підприємств, що здійснюють свою діяльність у міжнародних транспортних перевезеннях, висвітлено

у працях провідних зарубіжних та вітчизняних учених, таких як К.П. Болдовська [1], В.А. Замлинський [3], В.В. Коваль [3], В.О. Котлубай [3], О.М. Парубець [6], Р.С. Цубера [1].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проте актуальними залишаються питання виходу транспортних компаній на нові міжнародні ринки транспортних послуг та пошуку нових стратегічних рішень їх розвитку і стабілізації бізнесу після кризи, що спричинено COVID-19.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає у формуванні стратегічного розвитку міжнародного ринку транспортних перевезень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Транспортний ринок є перспективним з точки зору розвитку бізнесу, адже останніми роками він показує зростання на тлі кризових процесів економіки. Однак, незважаючи на позитивну динаміку, в галузі існує низка перешкод, що негативно впливають на її розвиток. До основних проблем слід віднести стан дорожньої інфраструктури, недолік інвестицій у розвиток транспортного ринку, інфляційні процеси на паливно-мастильні матеріали, а також їх якість, зношеність парку транспортних засобів [2]. Крім цих постійних проблем, транспортна галузь суттєво постраждала від карантинних обмежень під час пандемії COVID-19.

Згідно з доповіддю UNWTO про обмеження руху, пов'язану з COVID-19, опублікованою 20 квітня 2020 року, 100% усіх міжнародних напрямків ввели обмеження на переміщення через пандемію. Так, 97 напрямків (45%) повністю або частково закрили свої кордони для туристів, 65 пунктів призначення (30%) повністю або частково призупинили міжнародні рейси, 39 пунктів призначення (18%) закривають свої кордони на більш диференційованій основі, забороняючи в'їзд пасажиром з певних країн походження [5].

Карантинні обмеження під час пандемії COVID-19 спричинили негативні наслідки у багатьох сферах діяльності у різних країнах світу, що призвело до збільшення кількості безробітних і водночас зменшення податкових надходжень у бюджет, тому важливим є розроблення програми скоординованих дій [4], тобто такі цифри дають підстави для осмислення щодо вибору нової стратегії виходу транспортних підприємств на міжнародні ринки перевезень.

Перше, що необхідно усвідомити, – це місце транспортного сектору у світовій економіці, диференціації продукції або концентруванні зусиль на визначених групах споживачів і ринкових ніш. Іншим важливим моментом є межа конкуренції транспортної галузі України (скільки рівнів каналів розподілу вона використовує (один, декілька або всі); розміри і розходження географічних ринків, на яких працює транспортне підприємство, і груп споживачів, на які вона орієнтується).

Чим сильніше стратегічне і фінансове становище транспортного підприємства, тим більше ймовірно, що її стратегія добре продумана і чітко реалізується.

Найбільш очевидними показниками стратегічного фінансового становища транспортного підприємства є такі:

1) ринкова частка транспортного підприємства й місце у світовому секторі серед міжнародних перевізників;

2) підвищення або зниження прибутку, їх характер порівняно з відповідними показниками конкурентів;

3) тенденції зміни чистого прибутку на інвестиції;

4) репутація транспортного підприємства в очах споживачів, її імідж;

5) чи є транспортне підприємство лідером у технології, інноваціях, якості, обслуговуванні споживачів тощо.

Успішна стратегія повинна бути спрямована на усунення слабких сторін, що роблять компанію вразливою, заважають її діяльності або не дають їй використовувати привабливі можливості.

Оцінюючи можливості, маємо зважити на їх потенційну привабливість та ймовірність їх реалізації, а також те, чи заплановані вигоди можуть перевершити ймовірні втрати внаслідок реалізації можливостей. Іноді можливості мають як велику привабливість, так і великий ризик. Залежно від ситуації один і той самий

фактор здатний бути як загрозою, так і можливістю.

Дослідження проблем та перспектив транспортних підприємств, що займаються міжнародними перевезеннями, представимо в табл. 1.

Отже, проаналізовано стратегії, що сьогодні використовуються транспортними підприємствами на ринку міжнародних перевезень. Аналіз економічного аспекту зовнішнього середовища дає змогу зрозуміти, як на рівні держави формуються й розподіляються економічні ресурси. Для більшості підприємств це є найважливішою умовою їхньої ділової активності. Так, для визначення головних ризиків діяльності транспортних підприємств на міжнародних ринках у сучасних постковідних умовах застосовуємо PEST-аналіз. Саме цей метод дасть реальну картину щодо визначення стратегії подальшої діяльності транспортних підприємств.

Проаналізувавши технологічні, соціальні, політичні та економічні фактори, які належать до PEST-аналізу та впливають на діяльність транспортних підприємств у сучасних постковідних умовах, можемо виділити найбільш важливі та значущі, а саме економічні та технологічні.

Оскільки кожен компонент розробленого нами маркетингового аналізу безпосередньо впливає на успішну діяльність транспортних підприємств, проаналізувавши економічні й політичні чинники, що відбуваються в країні, можемо розрахувати подальші можливі економічні

Таблиця 1

Розширений SWOT-аналіз транспортних підприємств, що здійснюють свою діяльність на міжнародних ринках

	Можливості	Загрози
	<ul style="list-style-type: none"> – Залучення інвесторів; – розроблення стратегії; – збільшення обсягу продажів, підвищення якості пасажирських перевезень відповідно до законодавства ЄС шляхом впровадження механізму систем управління якістю щодо пасажирських перевезень з обов'язковим оприлюдненням результатів діяльності. 	<ul style="list-style-type: none"> – Зростання конкуренції; – невідповідність законодавству ЄС системи замовлення соціальних зобов'язань та надання суспільно важливих послуг з перевезення пасажирів; – зміна політики постачальників; – обмежене бюджетне фінансування витрат, пов'язаних з наданням транспортних послуг з перевезення пасажирів, недосконалість процедури проведення конкурсів та укладення договорів про їх надання; – несприятливі демографічні зміни.
Сильні сторони	SO – стратегія наступу	ST – стратегія пристосування
<ul style="list-style-type: none"> – Середня якість надання транспортних послуг; – висококваліфікований персонал; – масова контейнеризація перевезень, інтегрованість транспортних систем у складі ланцюгів поставок; – прискорення і забезпечення своєчасної доставки пасажирів та вантажів завдяки швидкісним видам транспорту та розвитку логістики. 	<ul style="list-style-type: none"> – Підвищення якості продукції та розширення асортименту; – пошук та співпраця з оптовиками; – збільшення продажів та якості надання транспортних послуг; – збільшення обсягів надання транспортних послуг шляхом збільшення реклами; – розроблення бренду, зміна інтер'єру. 	<ul style="list-style-type: none"> – Пошук напрямків удосконалення цінової політики шляхом зменшення собівартості перевезення та підвищення конкурентоздатності; – аналіз та використання стратегії конкуренції; – створення сприятливих умов для персоналу; – реклама та імідж; – обслуговування.

(Закінчення таблиці 1)

Слабкі сторони	WO – стратегія оборони	WT – стратегія виживання
<ul style="list-style-type: none"> – Недостатній управлінський досвід; – відсутність ефективної системи збирання та оброблення адміністративних даних у транспортній галузі; – відсутність системного підходу до координації розвитку та довгострокового планування діяльності всіх видів транспорту з урахуванням соціально-економічних потреб населення, бізнесу, оборони та геополітичних інтересів України; – відсутність ефективної системи комунікацій та зворотних зв'язків між органами управління транспортом, транспортними підприємствами і користувачами транспортних послуг, що знижує ефективність управління транспортом та якість транспортно-логістичних послуг; – відсутність системи критеріїв та показників оцінювання якості надання транспортних послуг; – низький рівень розвитку інтермодальних, мультимодальних перевезень, транспортної логістики. 	<ul style="list-style-type: none"> – Запровадження на підприємстві гнучкої цінової політики у період спаду попиту за рахунок проведення акцій для споживачів, знижок, реклами бізнесу; зовнішня реклама, інтернет-реклама; – вдосконалення маркетингу; – розроблення стратегії просування бренду; – підвищення якості обслуговування; – оновлення парку транспортних засобів. 	<ul style="list-style-type: none"> – Створення маркетингової стратегії; – використання конкурентної стратегії; – пошук нових каналів для укладення договорів на міжнародні перевезення; – проведення активної політики у боротьбі з конкурентами за рахунок інноваційного впровадження в технічну базу транспортного підприємства; – виробництво, підвищення іміджу транспортного підприємства серед споживачів.

Джерело: сформовано автором

Таблиця 2

Аналіз факторів, що впливають на діяльність транспортних підприємств на ринку міжнародних послуг

Фактор	Вплив факторів на міжнародний ринок транспортних перевезень
Технологічні фактори	Технологічний фактор впливає на організацію (не використовуються інноваційні ІТ-системи управління в діяльності транспортних підприємств)
<ul style="list-style-type: none"> – Розвиток та інновації технологій в галузі комунікацій; – інформація та комунікації, вплив Інтернету; – випуск нового обладнання, автоматизація. 	Це може вплинути як позитивно так і негативно на розвиток транспортних підприємств. Потрібно розробити рекламні заходи. Нове, якісне обладнання прискорює та підвищує якість обслуговування клієнтів.
Соціальні фактори	
<ul style="list-style-type: none"> – Демографія; – ЗМІ; – зниження інтенсивності імміграції та еміграції. 	Цей фактор ніяк не відобразиться на розвитку та рентабельності транспортних підприємств. ЗМІ та Інтернет зроблять більшу рекламу, залучать більше споживачів. Фактор негативно впливає на діяльність транспортних підприємств.
<ul style="list-style-type: none"> – Підвищення рівня життя і доходу; – збільшення інвестиційних вкладів в підприємства громадського харчування. 	Позитивно вплине на діяльність транспортних підприємств. З'являється можливість розвитку міжнародного туризму. Цей фактор вказує на прибутковість підприємства, що є привабливим для інвесторів.
Політичні фактори	Регулювання визначає стандарти якісного обслуговування та надання транспортних послуг
<ul style="list-style-type: none"> – Державне регулювання; – стабільність уряду. 	Жорсткість стандартів для надання транспортних послуг. Формування реформ розвитку транспортної галузі.
Економічні фактори	Економічна ситуація в цей момент нестабільна й відбивається на всіх сферах обслуговування.
<ul style="list-style-type: none"> – Економічна ситуація та тенденції на даний момент; – конкуренція; – платоспроможний попит; – динаміка курсу валюти. 	Міжнародні транспортні підприємства є рентабельними, приносять стабільний дохід до державного бюджету. Велика конкуренція на ринку міжнародних транспортних перевезень. Збільшення замовлень на міжнародні перевезення. Цей фактор впливає на всі галузі країни.

Джерело: сформовано автором

зміни, такі як інфляція, курс цінних паперів, процентні ставки банків, кризові ситуації, відсоток інвестування цієї галузі, що дасть змогу прогнозувати брати кредити та утримувати конкурентоздатні позиції транспортних підприємств.

Також було визначено, що стратегії, які є популярними в діяльності підприємств міжнародних транспортних перевезень, після карантинних обмежень не виконують свою функцію і потребують ретельного переосмислення. Так, необхідно використати стратегію інноваційного розвитку транспортної галузі та глобального інвестиційного проектування.

Сьогодні спостерігається гостра конкурентна боротьба між державами за домінування на світовому ринку надання транспортних послуг, де конкурентні переваги дають швидкість, безпеку та ефективність, які безпосередньо залежать від широкого використання інновацій та високих технологій. Рівень інноваційних транспортних технологій відображає і підвищує рівень конкурентоспроможності країни [7].

Висновки. Стратегія інноваційного розвитку транспортної галузі та глобального інвестиційного проектування в постковідних умовах дасть змогу створити сприятливий інвестиційний клімат. Оскільки більша частина інвестиційних коштів для поліпшення інфраструктури очікується від зовнішніх джерел, насамперед від міжнародних фінансових інституцій, приватних інвесторів і проєктів державно-приватного партнерства, то це стабілізує ринок міжнародних транспортних перевезень.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Болдовська К.П., Цубера Р.С. Проблеми розвитку міжнародних перевезень автомобільним транспортом України і шляхи їх вирішення. 2018. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/105.pdf> (дата звернення: 15.07.2021).
2. Дубицький О.С., Бодак В.І., Куць Н.Г., Булік Ю.В. Проблеми та перспективи розвитку міжнародного ринку транспортних послуг. *Центральноукраїнський науковий вісник. Технічні науки*. 2020. Вип. 3(34). DOI: [https://doi.org/10.32515/2664-262X.2020.3\(34\).305-312](https://doi.org/10.32515/2664-262X.2020.3(34).305-312) (дата звернення: 05.07.2021).
3. Замлинський В.А., Коваль В.В., Котлубай В.О. Стан та перспективи розвитку експортного потенціалу ринку послуг автомобільного транспорту. *Економіка та суспільство*. 2017. № 9. С. 210–214.
4. Компанець К.А., Литвишко Л.О., Городецький М.Я. Діджиталізація суспільства під впливом детермінантів пандемії COVID-19. *Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті, науці, економіці та бізнесі*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 22–23 квітня 2021 року. Київ, 2021.
5. Пандемія COVID-19 та її наслідки у сфері туризму в Україні оновлення до документа «Дорожня карта конку-

рентоспроможного розвитку сфери туризму в Україні». URL: <http://www.ntoukraine.org/assets/files/EBRD-COVID19-Report-UKR.pdf> (дата звернення: 10.07.2021).

6. Парубець О.М. Дослідження проблем та перспектив розвитку експорту транспортних послуг України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2018. № 9(37). С. 21–24.
7. Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року. *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80> (дата звернення: 15.06.2021).

REFERENCES:

1. Boldovskaya K.P., Zubera R.S. (2018) Problemy rozvytku mizhnarodnykh perevezen avtomobilnym transportom Ukrainy i shliakhy yikh vyrishennia [Problems of development of international transportations by motor transport of Ukraine and ways of their solution]. Retrieved from: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/105.pdf> (accessed 15 July 2021).
2. Dubitsky O.S., Bodak V.I., Kuts N.G., Bulik Y.V. (2020) Problemy ta perspektyvy rozvytku mizhnarodnoho rynku transportnykh posluh [Problems and prospects of development of the international market of transport services]. *Central Ukrainian Scientific Bulletin. Technical Sciences*, issue 3(34). DOI: [https://doi.org/10.32515/2664-262X.2020.3\(34\).305-312](https://doi.org/10.32515/2664-262X.2020.3(34).305-312) (accessed 05 July 2021).
3. Zamlinsky V.A., Koval V.V., Kotlubay V.O. (2017) Stan ta perspektyvy rozvytku eksportnoho potentsialu rynku posluh avtomobilnoho transportu [Status and prospects of development of export potential of the market of road transport services]. *Economy and society*, no. 9, pp. 210–214.
4. Kompanets K.A., Lityshko L.O., Gorodetsky M.Ya. (2021) Didzhitalizatsiia suspilstva pid vplyvom determinantiv pandemii COVID-19 [Digitalization of society under the influence of determinants of the COVID-19 pandemic]. Information technologies in culture, art, education, science, economy and business: materials of the International scientific-practical conference, April 22–23. Kyiv.
5. Doslidzhennia problem ta perspektyv rozvytku eksportu transportnykh posluh Ukrainy [COVID-19 pandemic and its consequences in the field of tourism in Ukraine update to the document "Roadmap for competitive development of tourism in Ukraine"]. Retrieved from: <http://www.ntoukraine.org/assets/files/EBRD-COVID-19-Report-UKR.pdf> (accessed 10 July 2021).
6. Parubets O.M. (2018) Doslidzhennia problem ta perspektyv rozvytku eksportu transportnykh posluh Ukrainy [Research of problems and prospects of development of export of transport services of Ukraine]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu Ostrozka akademiia – Scientific notes of the National University Ostroh Academy*, vol. 9, pp. 21–24.
7. Pro skhvalennia Natsionalnoi transportnoi stratehii Ukrainy na period do 2030 roku [On approval of the National Transport Strategy of Ukraine for the period up to 2030] (n. d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80> (accessed 15 June 2021). (in Ukrainian)